

XAVIER MORET

MISTERI A DEIÀ

Empúries

narrativa

Xavier Moret

Misteri a Deià

Editorial Empúries
Barcelona

Primera edició: gener del 2022

© Xavier Moret i Ros, 2022

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.
Editorial Empúries
Diagonal, 662-664 – 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.editorialempuries.cat

Fotocomposició: Realització Planeta
DIPÒSIT LEGAL: B. 19.834-2021
ISBN: 978-84-18833-23-6

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).
Tots els drets reservats.

Tot va començar una nit de primers de setembre a Sa Fonda de Deià, l'endemà d'un fort aiguat que va amenaçar de desbordar els torrents, va malmetre la collita d'olives, va enfangar els camins i va provocar que molts dels turistes que encara quedaven fessin les maletes per retirar-se amb pressa als seus quarters d'hivern. Els dies s'havien escurçat, les platges es buidaven, els xiringuitos ple-gaven veles i la música festiva que sonava als vespres a les cases dels forasters s'anava apagant a poc a poc, com si tot plegat anunciés el final imminent de l'estiu, l'estació màgica en què l'illa de Mallorca sembla viure en una realitat paral·lela on tot transcorre d'una manera més plàcida, el mar és més blau, els colors i les olors més intensos, els amors són a flor de pell i es diria que tots els dies comencen amb una promesa de felicitat mediterrània, homèrica.

Algunes botigues i restaurants de temporada ja havien abaixat la persiana, el mar estava remogut i el sol de tarda allargassava l'ombra de les oliveres centenàries i les revestia d'un aspecte fantasmagòric, talment com si fossin bubotes. Dels troncs rebregats pels segles naixien

unes ombres denses i fosques, com una taca de tinta negra, que s'arrossegaven a poc a poc per l'herba i per les roques com si busquessin evocar el temps d'abans, quan aquesta costa estava amarada d'una solitud mineral, preservada per la proximitat del mar i l'alta barrera protectora de la serra de Tramuntana.

Estava passant uns dies amb l'Alba a la casa que un amic ens havia deixat a la part baixa del poble, al barri des Clot, quan la visió de la lluna plena, un disc blanc hipnòtic entrevist entre les fulles ratllades d'una palmera, ens va fer sortir a passejar. Mentre caminàvem cap a l'església, per la pujada delimitada per rajoles pintades de temes bíblics que marcaven les estacions del Via Crucis, el silenci s'anava fent més espès, fins que va arribar un moment en què tan sols sentíem el ressonar de les nostres passes.

—Sempre associo aquest so amb el final de l'estiu —em va dir l'Alba, repençant-se'm al braç.

Em va fer gràcia que ho digués, ja que a mi em passava el mateix. Quan Deià es comença a buidar d'estiuents i sents l'eco del teu caminar en l'empedrat, vol dir que el poble es prepara per recloure's en ell mateix, per tancar-se en una llarga solitud hivernal en què res ja no tornarà a ser com era. M'agrada quan arriba aquest moment, potser perquè és aleshores quan el gruix de la turistada, que ho omple tot de crits, de banalitat i de noses, s'esvaeix com ho fan les aus migratòries i queda tan sols la gent del poble de tota la vida, que va fent la viu-viu a un ritme més lent, i els expatriats arrelats a l'illa, que viuen sense sortir dels seus cercles tancats d'amics, en un joc constant de festes somortes i d'adulteris mig consen-

tits que els ajuden a esberlar la monotonia dels seus insondables mons imaginaris.

Quan vam entrar al cementiri, el vent esvalotava les elegants siluetes dels xiprers i la lluna il·luminava les làpides amb una llum pàl·lida, irreal. Vam anar directament a retre homenatge a la discreta tomba del poeta, on el desembre del 1985 un paleta deianenc, seguint la tradició, va escriure amb el dit sobre el ciment encara moll el nom de Robert Graves, amb la paraula *poeta* a sota i les dates del naixement i la mort (1895-1985). Una vida resumida en ben poques paraules, esquemàtica, sense ni un bri de poesia. O potser allò també era poesia.

—Ell va voler que l'enterressin aquí —va recordar l'Alba.

—És comprensible —vaig dir—. Al cap i a la fi, un no és d'on neix, sinó d'on tria viure. I és un fet que Robert Graves va triar Deià.

Quan vam abandonar l'ombra fosca dels xiprers per passar a la part nova del cementiri, la vista es va eixamplar fins a abastar un mar mig adormit, precedit d'un immens tapís natural, un patchwork gegant puntejat de pins, ametllers, garrofers, tarongers i oliveres que davallava suaument fins a trobar les roques de la costa. Cap a l'interior, més enllà de la superposició cubista de cases que conforma el poble de Deià, la muntanya des Teix senyorejava el paisatge amb una autoritat tan incontestable que gairebé es podia veure com desprenia raigs d'energia còsmica. La lluna, la deessa blanca, ho omplia tot d'una llum que semblava d'un altre món.

—No m'estranya que en Graves volgués viure aquí —va murmurar l'Alba—. És tot tan bonic...

Va pronunciar Graves com ho fan els pagesos de Deià. Ell era «en Graves», el senyor de Ca n'Alluny, el nom de la casa que s'havia fet construir als afores del poble, entre oliveres i garrofers i mirant a mar. Res de *Greifs*. Això era per a quan anava a Anglaterra, o per als estrangers que venien de visita o per quedar-se, que cada dia eren més.

Recordo que quan vaig arribar a Deià per primera vegada, a mitjans dels anys setanta, encara havia pogut veure Robert Graves passejant pel poble, cofat amb un barret cordovès, o presidint amb posat hieràtic la festa d'estiu que els seus fills, nets, amics, coneguts i saludats feien al teatret a l'aire lliure que havia fet construir en un marge entre oliveres, molt a prop de Ca n'Alluny i amb el mar al fons, com si fos un escenari grec beneït per tots els déus de la Mediterrània. Eren aquells temps en què Deià atreïa gent del món de la cultura i grups de *beatnicks*, hippies i motxillers vinguts de tot el món, en uns anys en què fins i tot les oliveres semblaven tocades d'una psicodèlia festiva.

Des del cementiri, vam baixar amb l'Alba fins a la carretera que serpenteja per la costa, deserta a aquelles hores de la nit, vam deixar enrere el recinte tancat i luxós de La Residència i, sense que ens ho haguéssim de dir, vam compassar les nostres passes en direcció a Sa Fonda. L'actuació d'un grup musical, anunciada per a aquella mateixa nit, feia que la terrassa estigués més plena que de costum, però tot i així vam poder seure en una tauleta, a prop d'un ficus gegant i d'una font que regalimava, transmutada en una mena de metrònom natural que sem-

bla ser allà per certificar que el temps passa més a poc a poc a Deià.

Vam demanar dos gintònics i vaig escombrar la terrassa amb la mirada; hi havia unes quantes cares conegudes, la fauna nocturna habitual, però em vaig conformar amb saludar-los de lluny. Diguem que no tenia una nit gaire social i que no tenia cap ganes de repetir les converses gastades de sempre sobre la tristor i la nostàlgia que ens envaeixen a tots quan l'estiu comença a anar de baixa.

Hi estava molt bé, amb l'Alba, a Sa Fonda, al costat del gran ficus i sota la protecció de la parra de branques infinites que s'entortolligaven amb les guies rovellades de filferro que aguantaven el sostre de canyís. I encara hi vaig estar més quan va aparèixer en el petit escenari la Pa amb Oli Band, el grup local on havien tocat, entre altres, el Joan i el Tomàs Graves, dos dels quatre fills del segon matrimoni de l'insigne poeta. Ben mirat, el gran Robert Graves era l'epicentre de Deià, el responsable que milers de turistes britànics anessin a passar uns dies a aquell poble de pessebre, amb cases que semblaven de suro arraïmades al voltant de l'església que coronava es Puig, emparat al seu torn per l'alta muntanya des Teix i ocult a les mirades dels pirates, l'amenaça que temps enrere arribava per mar.

Quan la Pa amb Oli Band va fer una pausa, l'Alba, sempre més sociable que jo, es va aixecar per anar a parlar amb algú. L'estava seguint amb la mirada quan un jove a qui no coneixia de res —cara rodona, ulleres de pasta, cabell tallat molt curt i aspecte capellanesc— va seure al meu costat, es va presentar com a Damià i em va dir que em volia fer una proposta.

—¿Una proposta? —Vaig encongir la mirada. Mai m'he fiat de les propostes que arriben caigudes del cel.

—Bé, es tracta d'una feina, d'una investigació —va concretar.

Me'l vaig mirar atentament, desconcertat. És cert que em dedico a fer de detectiu, de detectiu alternatiu per a més senyes, però si havia anat a Deià era precisament per desconnectar en companyia de l'Alba, per oblidar-me de Barcelona i del meu món petit de la plaça Reial on els turistes estrangers, els tarambanes locals, els delinqüents habituals, els policies que els empaiten i els maleïts coloms no paren de fer-me la guitza. Se'm feia estrany que, de sobte, aparegués aquell barbamec per parlar-me de feina.

—Soc el secretari de la senyora Maria Margalida Alcover de Saforteza... —es va presentar.

—No la conec —el vaig tallar.

—Bé, aquí a Deià tothom la coneix com la Senyora.

La Senyora... I tant que sabia qui era! No hi havia parlat mai, però la veia de tant en tant passejant pel poble o prenent el sol al jardí de casa seva, asseguda en una butaca de vímet a l'ombra d'un gran til·ler. Era una dona elegant, de cabells blancs recollits en un monyo i caminar reposat, que semblava sortida de les pàgines d'una novel·la de Llorenç Villalonga, com ara *Bearn* o *Mort de dama*. Devia tenir uns vuitanta anys i solia anar acompanyada d'una serventa pulcrament uniformada. «Sembla una dona vinguda directament del segle XIX, quan Chopin i George Sand corrien per l'illa», em va comentar un dia l'Alba, rient. «No m'estranyaria si un dia ens digués que els va conèixer». I tenia raó, tot i que si els hagués conegut hauria de tenir més de cent cinquanta anys.

La Senyora vivia al centre de Deià, en un palauet que destacava enmig de les cases més modestes del poble, envoltada d'un jardí desendreçat ple de tarongers i amb el gran til·ler i una palmera despendinada al centre. De la casa cridaven l'atenció la tribuna que donava al carrer Major, les finestres altes amb els finestrans sempre tancats i la torre on parrupejaven sense descans els coloms, com si volguessin esbombar als quatre vents que aquella no era una casa com les altres. Dos senders de grava escortats per xiprers sortien de la carretera, un a cada banda del jardí, per acabar convergint en una placeta, dominada pel gran til·ler, que moria a la porta principal de la casa, aixoplugada sota un pòrtic senyorial sostingut amb unes columnes d'inspiració clàssica. Tot plegat li atorgava a la mansió una patina elegant, però també un punt de decadència a la italiana que la feia encara més atractiva. Només hi faltava, al jardí, una estàtua sense braços gairebé menjada per l'heura, una piscina mig plena d'aigua verdosa i fullaraca i una pista de tennis envaïda d'oblit, amb la xarxa esquinqada i les línies blanques esborrades.

—¿I què pot voler de mi, la Senyora? —vaig preguntar al Damià, intrigat.

—És millor que t'ho expliqui ella —es va excusar amb un somriure llefiscós—. Jo tan sols soc el missatger. ¿T'aniria bé passar-la a veure demà al matí?

—Espera, espera, no vulguis córrer massa —li vaig parar els peus—. ¿Per què ha pensat en mi, la Senyora?

—Ets detectiu, ¿no? —El Damià va somriure, com si allò ho expliqués tot.

—Sí, però...

—Als pobles tot se sap —el Damià va accentuar el

somriure de mossèn—. Ella en necessita un i diguem que no abunden els detectius, a Deià.

—És cert que soc detectiu —vaig admetre—, però ara mateix estic de vacances.

—La Senyora paga bé —va dir ell, abaixant els ulls.

Anava a engegar-lo —no m'agrada que em vinguin amb l'argument suat dels diners que tot ho poden—, però vaig recordar a temps que, per variar, el meu compte corrent estava gairebé amb teranyines i que quan tornés a Barcelona m'hauria d'espavilar per omplir-lo. Vaig callar, doncs, i em vaig empassar el gripau.

Per acabar de convence'm, el Damià va fer lliscar damunt la taula de marbre un sobre inflat amb un feix de bitllets.

—És una quantitat a compte —em va aclarir—. De moment, l'únic que vol la Senyora és que demà al migdia passis a veure-la. ¿Saps on viu?

Quan vaig assentir amb el cap, el Damià va murmurar un bona nit excessivament cortès i va caminar cap a la sortida com ho hauria fet un vicari del segle XIX. Només li faltava anar vestit amb una sotana negra com la nit, amb un camí de botons de cap a peus, i cofat amb un barret de teula.

Així que va tornar l'Alba, el primer que va fer va ser preguntar-me, amb la intriga reflectida als ulls, qui era aquell noi amb qui havia estat parlant.

—Un emissari vingut del passat que m'ha proposat una feina —li vaig dir, somrient.

—Max...

—La veritat és que no sé ben bé què vol, però m’ha donat això a compte —li vaig mostrar el sobre ple de bitllets.

L’Alba em va mirar sense entendre res, fent uns ulls com unes taronges. Ves a saber què li devia passar pel cap: que m’havia tocat massa el sol, que m’havia tornat boig de cop o que, sense que ella se n’hagués adonat, m’estava obrint pas com a traficant de drogues.

Abans no esclatés, però, vaig preferir dir-li la veritat.

—Et contracten per resoldre un cas a Deià! —va reaccionar amb una rialla d’incredulitat—. Tu que vas de discret per la vida, Max, i ara resulta que la teva fama de detectiu ha arribat a Mallorca.

—Demà aniré a veure què vol la Senyora. —Vaig arronsar les espatlles—. Si m’interessa el que em proposa, agafaré el cas; si no, li tornaré els diners i en paus.

—La Senyora et rebrà en audiència a palau —va riure l’Alba, foteta, fent una cantarella ridícula—. Només per això ja val la pena la proposta. Sempre he volgut saber com és per dins el palauet. Posa’t ben elegant, ¿eh?

—Tranquil·la —vaig riure—. Em dutxaré, m’afaitaré, em mudaré i fins i tot em pentinaré amb clenxa al mig.

—Tractant-se de la Senyora —va deduir l’Alba—, estic segura que no et proposarà una feina qualsevol.

—Ves a saber, potser vol que investigui la mort de Chopin —vaig riure.

—O un dels miracles de santa Catalina Thomàs... —va continuar l’Alba; i, posant-se seriosa, va afegir—: Sigui el que sigui, el nas em diu que ho acceptaràs.

Quan la Pa amb Oli Band va tornar a l'escenari, els acords de la guitarra em van transportar a anys enrere, quan Kevin Ayers, Mike Oldfield, Joan Bibiloni i molts altres músics de qualitat actuaven de tant en tant a Deià i Robert Graves treia a passejar el seu mite vivent pels carrers del poble. Eren aquells temps en què Deià semblava haver-se convertit en el centre d'un univers cultural alternatiu on escriptors, músics, artistes i pintors se sentien inspirats per la força que desprenia un paisatge privilegiat on es trobaven la muntanya i el mar.

Feia molts i molts anys que havia vingut per primera vegada a Deià amb el meu amic Roc Duran. Va ser quan tots dos teníem vint i pocs anys i, com tants altres joves de l'època, no sabíem què fer amb les nostres vides, però compartíem la dèria de viatjar com a gran remei contra l'avorriment i la fossilització. A la barra del Zeleste algú ens va parlar d'aquell poblet de Mallorca i, sense pensar-nos-hi, al cap de pocs dies pujàvem al vaixell de la Trasmediterrànea amb les motxilles i els sacs de dormir a l'esquena. Vam acampar quinze dies d'estranguis en un bosquet de pins a prop de la cala de Deià i vam xalar amb l'ambient alternatiu que s'hi vivia, banyant-nos cada dia a sa Cala i a es Canyaret, anant a festes esbojarrades, coneixent un extens catàleg d'estrangers pirats, explorant grutes amagades de la costa i fent excursions per aquella serra màgica on cada arbre era com una obra d'art.

Ens ho vam passar tan bé en aquell paradís que diria que mai havia dibuixat tan a gust. Em podia passar hores i hores assegut davant d'una olivera, d'un garrofer, d'una paret de pedra seca o d'una gran possessió envol-

tada d'horts endreçats, amb el paper, el llapis i la llum de l'illa com a còmplices. Per cert, no recordava on havia desat els dibuixos, si és que encara els guardava. Quan tornés a Barcelona, els buscaria en el caos del meu estudi, entre les moltes carpetes de projectes de còmics que mai havia arribat a fer.

Des d'aquell primer viatge, havia tornat moltes vegades a Deià, últimament en companyia de l'Alba, i mai m'havia decebut, tot i que era evident que el poble havia crescut i s'havia encarit, i que cada dia que passava estava més ple de turistes que parlaven totes les llengües hagudes i per haver.

—Hauràs de trucar al Roc —em va dir l'Alba, que té la portentosa facultat de llegir-me el pensament.

—¿Per què? —em vaig fer el babau.

—Tu mateix —va riure—. No hi pot haver una investigació del Max Riera sense que el Roc hi tregui el cap.

Hi tregui el cap o hi fiqui la gamba, vaig pensar. Però sí, l'Alba tenia raó. Sense el Roc no seria el mateix.

—Primer hem de veure si hi ha cas —vaig refredar les expectatives de l'Alba, tot i que en aquell moment ja estava convençut de dues coses: que acceptaria la investigació i que el Roc em vindria a ajudar tan bon punt se n'assabentés.

Mentre la banda seguia tocant, em va venir a la memòria un disc de Kevin Ayers, *Deià vu...*, en què el músic britànic mort l'any 2013 jugava amb l'expressió francesa *Déjà vu* i el nom del poble mallorquí que tant el va marcar. Hi ha una cançó que m'agrada especialment,

«Champagne and Valium», on Kevin Ayers es pregunta: «Oh, déu meu, ¿quina mena d'esmorzar és aquest?»... En fi, coses de Kevin Ayers, coses del Dejà d'abans, coses de les bogeries dels anys hippies.

Discretament, vaig mig obrir sota la taula el sobre que m'havia passat el Damià i vaig comptar els bitllets que contenia. N'hi havia vint de cinquanta: mil euros. Com diria un mallorquí, eren molts doblers.

Ara tan sols em faltava saber què havia de fer per guanyar-me'ls.